

Препознавање

- **Pravni osnov**

- **čl. 103. ZKP**

- Ako je potrebno da se utvrdi da li okrivljeni prepoznaje određeno lice ili predmet, koje je prethodno opisao, pokazaće mu se to lice, zajedno sa drugim njemu nepoznatim licima čije su osnovne fizičke osobine slične onima kakve je opisao, odnosno taj predmet, zajedno sa predmetima iste ili slične vrste, nakon čega će se zatražiti da izjavi da li lice ili predmet prepoznaje sa sigurnošću i da, u slučaju potvrdnog odgovora, na prepoznato lice ili predmet ukaže.
- U izviđaju i istrazi prepoznavanje sprovodi državni tužilac koji će prethodno poučiti okrivljenog o pravima
- Radnja prepoznavanja će se obaviti tako da lice koje je predmet prepoznavanja ne može da vidi okrivljenog, niti okrivljeni može da vidi to lice prije nego što se pristupi prepoznavanju.
- O toku prepoznavanja i izjavama okrivljenog sastavlja se zapisnik i sačinjava zajednički foto snimak lica ili predmeta koji se prepoznaju, a po potrebi se može izvršiti i audio ili audiovizuelno snimanje.

• Čl. 115. ZKP

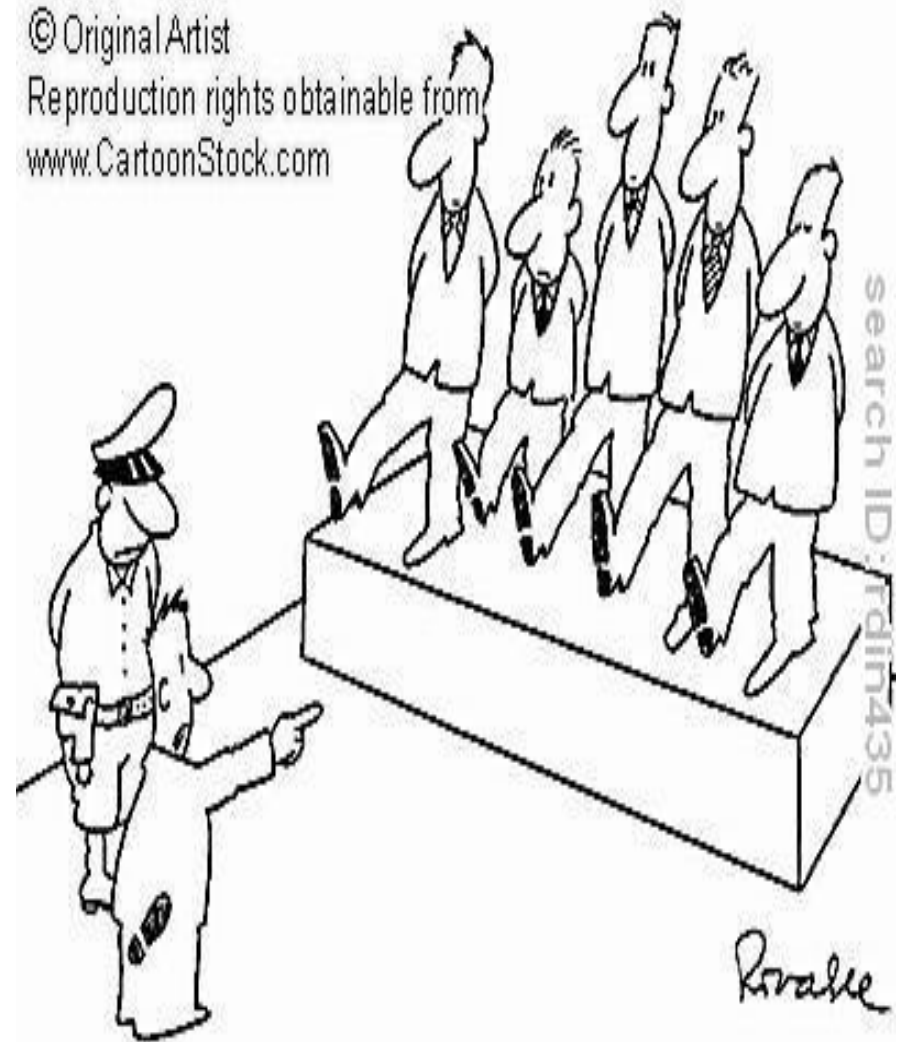
- Ako je potrebno da se utvrdi da li svjedok prepoznaje određeno lice ili predmet koje je opisao, pokazaće mu se to lice, zajedno sa drugim njemu nepoznatim licima čije su osnovne osobine slične onima kakve je opisao, odnosno taj predmet, zajedno sa predmetima iste ili slične vrste, nakon čega će se zatražiti da izjavi da li lice ili predmet prepoznaje sa sigurnošću i da, u slučaju potvrdnog odgovora, na prepoznato lice ili predmet ukaže.
- U izviđaju i istrazi prepoznavanje sprovodi državni tužilac koji će prethodno opomenuti i upozoriti svjedoka da je dužan da govori istinu i da ne smije ništa prećutati i upozoriti da davanje lažnog iskaza predstavlja krivično djelo.
- Radnja prepoznavanja će se obaviti tako da lice koje je predmet prepoznavanja ne može da vidi svjedoka, niti svjedok može da vidi to lice prije nego što se pristupi prepoznavanju.
- O toku prepoznavanja i izjavama svjedoka sastavlja se zapisnik i sačinjava zajednički foto snimak lica ili predmeta koji se prepoznaju, a po potrebi se može izvršiti i audio ili audiovizuelno snimanje.

Појам препознавања

- *Предочавање ради препознавања је доказна радња којом се субјекту идентификације (по правилу сведоку, презентира више истоврсних и међусобно сличних објеката идентификације како би међу њима (евентуално) препознао онај који је раније опажао и који је у вези са извршеним кривичним делом.*
- **Субјекти идентификације:**
- **Сведок:** очевидац или жртва кривичног дела,
- **Окривљени (осумњичени)** - препознавања предмета, нпр., оружја кривичног дела,
- **Грађанин коме се предочава леш жртве** ради идентификације (нпр., близак рођак убијеног).
- **Објекти идентификације:** лица, предмети, лешеви, лица места.

Психолошке основе препознавања-1

- Субјективна процена сведока да је исправно опазио извршиоца кривичног дела (или други објект идентификације) и да ће касније бити у стању да га исправно препозна.

Психолошке основе препознавања-2

- Сећање сведока, способност описивања и препознавања несигурне категорије, подложне променама и грешкама

"That's him, all right... only taller, younger and thinner!"

Способност опажања и запамћивања- тешкоће

- **Насиље и агресија**- по правилу се лоше опажају и памте ликови нападача.
- **Паника или страх**- способност опажања опада.
- Ситуације испуњене агресијом и насиљем: жене лошије запажају од мушкараца.
- **Феномен фокусирања пажње на уперено оружје.**
- **Негативни утицај објективних и субјективних услова**
пример: опажање бркова “Пилета Милета”
- Специфичности опажања: жене, деца, **гримаса лица** опажаног.

Могућност описивања и препознавања

- Способност сведока да квалитетно опише изглед извршиоца?!
- **Задатак:** опиши најближег свога!
- *Синтетичко препознавање* - укупан, општи утисак- сведок не може да наведе детаље по којима је извршио препознавање.
- *Аналитичко препознавање* - уочавање, запамћивање појединих специфичних детаља (црта) личног описа, и њиховог упоређивања приликом предочавања ради препознавања.
- Парадокс- синтетички тип бољи у експериментима.
- *Неслагање између правничке праксе и резултата психолошких истраживања о овом питању* (У правничкој пракси доминантан је став да препознавање које се не темељи на могућности претходног описивања објекта који се идентификује, или на указивању на детаље по којима је он препознат нема доказну вредност)

Прибављање описа извршиоца

- Пре предочавање, од сведока тражити да опише лице или предмет који је опажао.
- Не постављати сугестивна питања која се односе на изглед опаженог лица.
- Садржај и начин постављају питања утичу не само на одговор него и на сећање сведока.
- Проблем узимање исказа у предистражном поступку (службена белешка, необученост).
- Проблем вишекратног описивања, као и описивања под притиском.

Препоруке за спровођење радње

- Предочавање ради препознавања **организовати у предистражном поступку као радњу доказивања** коју је спровео тужилац пре доношења наредбе о покретању истраге - опасност од одлагања.
- Предочавање ради **препознавања на главном претресу - сумњив доказни значај**:
  - 1) временски размак између опажања учиниоца и спровођења поступка идентификације је и сувише велики;
  - 2) најчешће се на главном претресу врши поновно предочавање;
  - 3) субјект идентификације имао је прилике да у оквиру кривичног поступка види окривљеног.

Узроци погрешних препознавања

Појединачно предочавање-1

- Среће се у раним фазама оперативне делатности:
  - оштећеном се показује фотографија осумњиченог лица,
  - сведоку се предочава лик начињен фотороботом (или другом сличном техником)
- Жртва се води по местима на којима постоји могућност да се сретне извршилац кривичног дела
- **Проблем:**
  - мешање у свести сведока слике извршиоца кога је опажао у моменту извршења са сликом појединачно предочене особе (друга слика потискује претходну)
  - услов за каснију погрешну изборну идентификацију.
  - у полицијској делатности нема записника нити регистровања радње

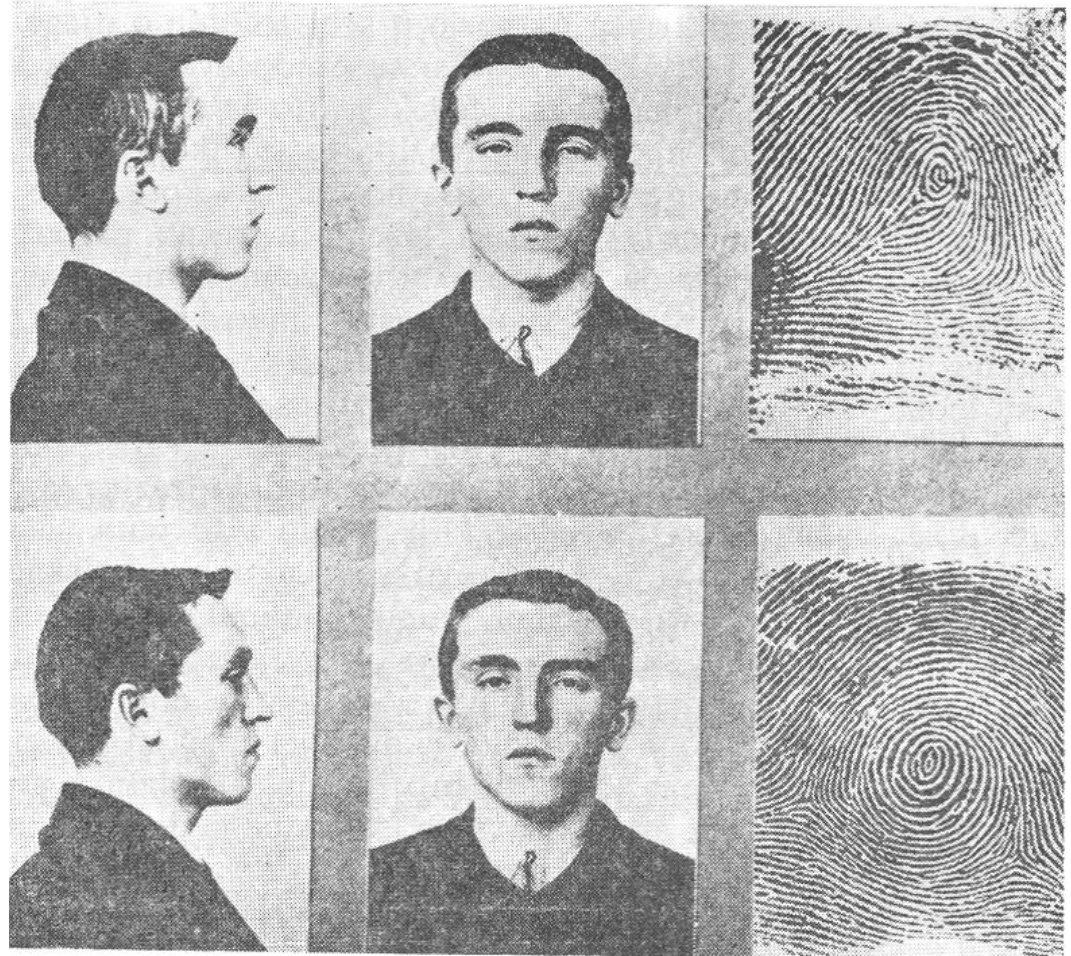
- Решење за потребе у хитним случајевима:
  - **раздвајати обележја погодна за идентификацију**-
примери:
    - уколико је нападача опазило два сведока, треба показати фотографију или лик начињен фотороботом само једном од њих, тако да је тај сведок касније „изгубљен“ за изборно предочавање, али са другим сведоком се тај поступак може без проблема спровести
    - „укрштено“ предочавање идентификационих обележја (предочити само глас, или само слику). Остала обележја чувати за касније.

Поновљено предочавање-1

- Поновљено предочавање организује се након претходно спроведеног појединачног предочавања осумњиченог пред полицијом (нпр. са фотографије). Чак и ако је у складу са процесним правилима, погодно је да услови погрешну идентификацију.
- Окривљени се више пута предочава истим сведоцима у оквиру поступка изборног предочавања
- Ранија заблуда о уверљивости поновног препознавања.
- Експериментално је утврђено постојање **несвесног трансфера** - несвесна замена слике учиниоца са предоченим осумњиченим. **Касније представљена слика** (на пример, фотографија осумњиченог лица) **замењује у свести изворну слику формирану приликом опажања.**
- Доказна вредност овог препознавања не постоји

Замена сличности са идентитетом

- Проблем замене сличности са идентитетом.

Koji je pravi?

Sličnosti i profiliranje

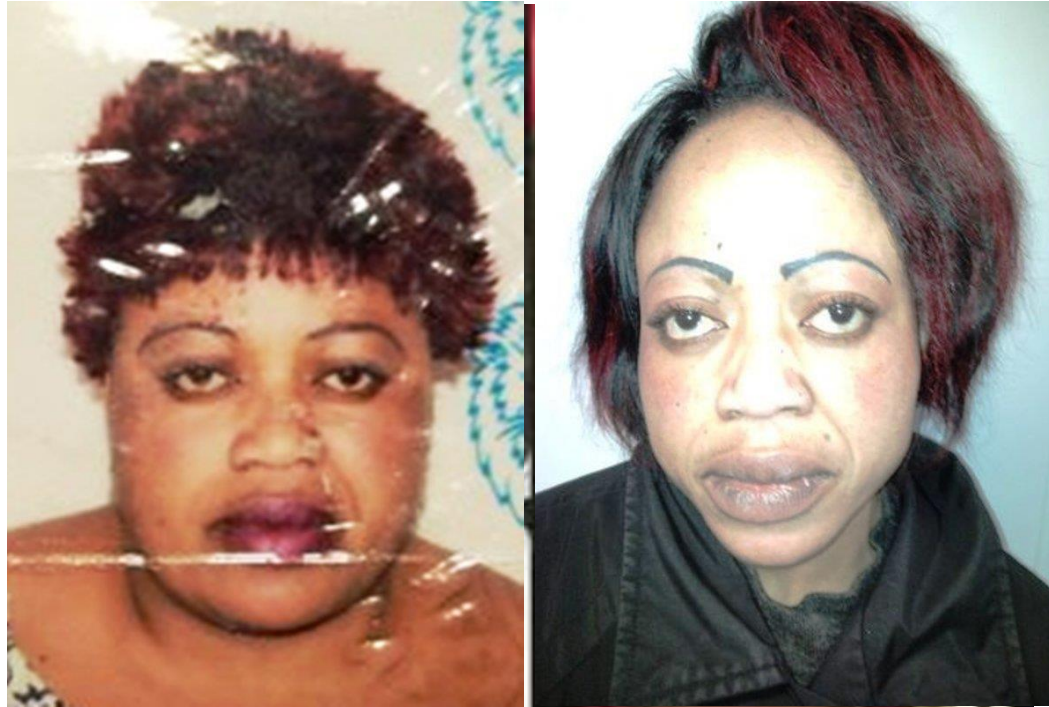
Promjena izgleda

Ovisnici o drogi i alkoholu mogu pretrpiti promjene izgleda, sto moze biti vrlo tesko za prepoznati za vrijeme kontrole.

Promjena izgleda

Ali ovo se takodje moze desiti kada je neko bolestan ili kada koristi medikamente/lijekove.

Остали фактори који отежавају препознавање

- Велики временски размак између опажања извршиоца кривичног дела и организовања предочавања ради препознавања.
- Лоши услови за опажање, брзина одвијања догађаја, стрес, итд,
- Лоша организација предочавања (избећи све што може да утиче на селекцију сведока)- **слика десно**

ЗАПИСНИК О ПРЕДОЧАВАЊУ РАДИ ПРЕПОЗНАВАЊА

- Навести: податке који се односе на припреме, организацију, услове у којима је спроведена радња, примењени тактички начин предочавања, ток њеног одвијања, резултати и понашање учесника.
- дословно навести питања која су постављана субјектима идентификације, као и евентуалне примедбе.
- Уписати идентификационе податке о лицима која су предочавана.
- начинити и *фотографију лица* која се предочавају и приложити је уз записник о предочавању.
- Користити видео камеру.

Доказна вредност предочавања ради препознавања

- **непоуздана доказна радња**
- У експериментима спроведеним у идеалним условима увек се појављује **значајан проценат погрешних позитивних идентификовања.**
- Сложен психолошки механизам
- Препоруке:
  - Проучити услове у којима се одвијало опажање.
  - Проверити способност опажања и препознавања сведока; ангажовати вештака.
  - Поштовати процесна правила и правила тактике обављања радње.
  - Предочавање осумњиченог обавити само једном.
  - Избећи сугестију при препознавању (формулација питања).
  - Сачинити непрекоран записник о радњи (услови, поступак, подаци о предоченима, ДОСЛОВНЕ РЕЧИ СВЕОКА, фотодокументација).

- Доказни резултат добијен препознавањем треба **увек** поткрепити и другим, пре свега материјалним доказима. Препознавање- индицијални доказ.
- У случају позитивне идентификације- посветити посебну пажњу провери алибија окривњеног.
- <http://sudovi.me/files/L29zaG4vZG9jLzM3MTAucGRm=>
- Остали сведоци не смеју да знају за резултат радње (инструисати сведока)
- Без обзира на резултат препознавања - наставити даље са радом
- То рећи сведоку пре спроведене идентификације!